

**Гәжәпләнерлек
булсын**

**КВО -
СТАТУСЫ**

«Шагыйрь булып тумыйлар, шагыйрьгә әйләнәләр»

Цицерон

борынгы сәясәт эшлеклесе,

оратор һәм фәлсәфәче

Уңышлы чыгышның өлешләре

Әзерлек

Бирү

Тәжрибә

Әзерлек

*«Жиңу әзерлекне ярата»
(лат. Amat victoria curam)*

Бирү:

Сүзләр/текст

Тавыш

Торыш, ишарэләр, мимика, тышкы кыяфәт

Аудитория белән хезмәттәшлек

Тәҗрибә

***«Практика камиллеккә
китерә!»***

90% кешедә
спикер турында тәэсир
беренче 3 минутта
формалаша!

**«Сезнең беренче тээсирне
ясау өчен икенче
мөмкинлек булмаячак»**

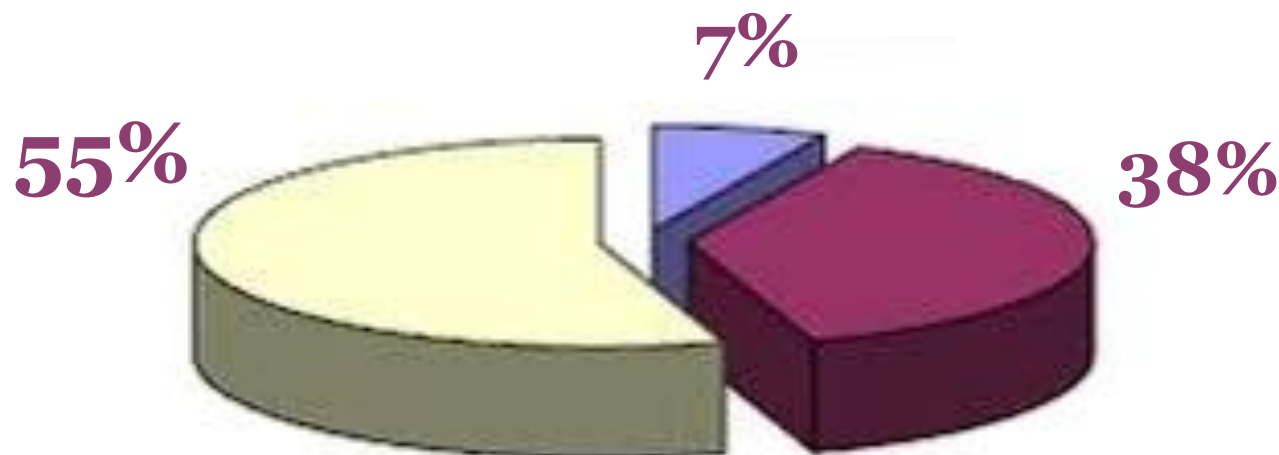
Бернард Шоу

МЭГЪЛУМАТ ТӨРЛӨЧЭ КАБУЛ ИТЕЛЭ:

7% - сүзлэр/сөйлэм

38% - тавыш

55% - торыш, ишарэлэр, мимика,
тышкы кыяфэт

Үзеңне тәкъдим итү

**Чыгышлардан курку
үлемнән соң икенче
урында тора!**

КУРКУНЫҢ СӘБӘПЛӘРЕ

Чит фикерләргә
бәйлелек/ышанмау

Осталык житмәү

ОРАТОР ОБРАЗЫ

- 1. Шәхес :** әхлактылык, бердәмлек, әйтелгәннәр өчен жаваплылык, ышанычтылык, кыйммәтле ориентирлар, харизматик булу
- 2. Сүзләр:** әчтәлек, ачыктык, чисталык, белемле булу, аргументтылык
- 3. Тавыш:** интонация, тембр, темп, паузалар
- 4. Торыш, ишарәләр, мимика:** табигыйлек, сөйләм белән тәңгәллек
- 5. Тышкы кыяфәте:** жыйнактык, коммуникатив вәзгятынең адекваттыгы

ХАРИЗМАТИК БУЛУ

ВИДЕО МИСАЛЛАР

МИНЕМ УНИКАЛЬ ОРАТОР ОБРАЗЫ

Образны тәшкил итә	Нәрсә бар?	Нәрсә өстендә эшләргә?
ШӘХЕС		
СӨЙЛӘМ		
ТАВЫШ		
ТОРЫШ, ИШАРӘЛӘР, МИМИКА		
ТЫШКЫ КЫЯФӘТ		

ЧЫГЫШН ЯСАУ ӨЧЕН ӘЗЕРЛӘНҮ АЛГОРИТМЫ

Анализ

Әзерлек

Төзелеш

**Оптималыште
рү**

Репетиция

**Аудитория
Контекст
Материал**

**Тема
Максат
Тезис**

**Чыгыш:
Исәнләшү
Күзаллау
Зачин**

**Төп өлеш:
Тезис
Өч дәлил**

**Алу:
Резюме
Сылтама
нәтижә**

**Сүзләр
Исәп
Акцентлар**

**Көзге
Диктофон
Камера**

Аудиториянең анализы

- Саны
- Женес
- Яшь
- Социаль статус
- Аудитория
- Катнашучылар арасында мөнәсәбәтләр
- Чыгыш темасы буенча белем дәрәжәсе
- Аудиториядә кабул ителгән аралашу стиле
- Карарлар кабул итүче
- Сәясәткә, дингә мөнәсәбәт
- Этник состав
- Аудиториядә булган вакыт

Чыгыш контекстын анализлау

- Атна көне (эш көннәре / ял көннәре)
- Тәүлек вакыты
- Төшкә кадәр яки аннан соң
- Программа буенча яки аннан тыш (өстәмә рәвештә)
- Зал (күләме, формасы, акустика)
- Аппаратура (микрофон, аның тибы), проектор, экран, ПК, яктырту, кондиционер һ. б.

Чыганаclar һәм материаллар сайлау

- Сыйфатлы материаллар сайлап алу
- Идеялар һәм образлар үстерү
- Мәкалэләрне алып бару (фактлар, статистика, мисаллар, тема турында фикер алышканда килгән теләсә нинди фикер)

Тема нинди булырга тиеш?

- **ораторга кызык**
- **аудиториянең темага кыйммәте**
- **төгәл**
- **эчтәлеккә туры килә**

Теманы формалаштыру

- Кыска
- Күп сыешлы
- Ачык
- Жанлы
- Кызыктыргыч

Максатны билгеләү

«Корабның төгәл максаты булмаса, аның өчен бернинди жил ярдәмче булмаячак ...»

- аудиториягә минем төп юлламам нинди?
(«Вегетарианчы бул!», «Путин өчен тавыш бир!»...)
- нинди критерийлар буенча мин чыгышның уңышлы узун аңлый алам? (Алкышлар / сату / контрактлар)
- нинди нәтижеләргә ирешәм (минем максат):
үз аудиториямне нинди гамәлләргә чакырасым килә?

НЭТИЖӘ

ГАМӘЛ

Максатларны формалаштыру (ФИГЫЛЬ):

- Аудиториягә нәрсә турында да булса хәбәр итү
- Товар яки хезмәт күрсәтүне сатып алу
- Проектны, бюджет, бизнес-планны кабул итү
- Предмет турында фикер алышуны үзгәртү
- Эшкә алу яки вазыйфасында күтәрү
- Кешеләрнең күңелләрен ачу
- Яшәргә / уйларга башкача
- Партиягә керү
- Кандидат өчен тавыш бирү

ТЕЗИС (1)

ЧЫГЫШ ЯСАУ ӨЧЕН ӘЗЕРЛӘУ АЛГОРИТМЫ

Анализ

Әзерлек

Төзелеш

**Оптималыште
рү**

Репетиция

**Аудитория
Контекст
Материал**

**Тема
Максат
Тезис**

Чыгыш:
Исәнләшү
Күзаллау
Зачин

Төп өлеш:
Тезис
Өч дәлил

Алу:
Резюме
Сылтама
нәтижә

**Сүзләр
Исәп
Акцентлар**

**Көзге
Диктофон
Камера**

Чыгыш

Исэнлөшү

Күзаллау

Зачин

ЗАЧИН ТӨРЛЭРЭ

- Предметны кулану
- Чыгыш темасын уйнау
- Үзенчәлекле цитата
- Мәзәк
- Үз хисләрәе турында
- Урын турында
- Аудиториянең тасвирламасы
- Мәнфәгатьләргә мөрәжәгать итү
- Хикәя

ЗАЧИН ТӨРЛЭРЭ

- Шәхси кичерелгән вакыйга
- Газетага яки китапка сылтама
- Моңсу башлангыч
- Көтелмәгән сорау
- Кызыктыргыч тасвирлама
- Кызыклы факт
- Тәэсирле сан
- Тәкъдир

ЗАЧИНЫҢ МАКСАТЫ:

- Игътибарны жәлеп итү
- Аудитория белән элементә урнаштыру
- Эмоциональ яктан аудиториясен әзерләргә

Мисал

«Ораторлык осталыгының 7
серләре»

яки

«Ничек нәтижәле чыгыш
ясарга?»»

Зачин: күчермэ

«Шагыйрь булып тумыйлар,
шагыйрьгэ эйлэнэлэр»

Цицерон

Зачин: аудиториягә комплимент

«Биредә акыллы, кызыклы кешеләрне күрү бик күңелле. Тормышта зур максатлар булган кешеләрне. Ораторлык осталыгы аша үз тормышларына яңа сыйфат бирергә омтылучы кешеләрне ...»

Зачин: эйбер

(предметны кулда яхшырак тотарга)

Зачин: көтелмэгэн сорау

«Дөньяда нэрсэне иң яхшы дип атар идегез?
Ә иң начары?...

Үз вакытында Эзоп нэкъ менә телне бер үк
вакытта иң яхшы һәм дөньядагы иң начар
нерсә дип атады ...»

Мондый фикер белән килешәсезме?

Зачин: кызыклы факт

«Психологлар аудитория алдында чыгышның
үлем куркудан соң икенче урында торуын
ачыклаган...»

Кереш сүзлөрдө ЯРАМЫЙ:

Сез оратор түгөл, дип айтергә)

Вакыт житмәүдән, әзерлек дәрәжәсе
житмәүдән башлау

Начар мазәк белән башларга

Бу йортларның охшашлығы нәрсәдә?

ЧЫГЫШ ЯСАУ ӨЧЕН ӘЗЕРЛӘУ АЛГОРИТМЫ

Анализ

Әзерлек

Төзелеш

Оптималлаштыру

Репетиция

**Аудитория
Контекст
Материал**

**Тема
Максат
Тезис**

Чыгыш:
Исәнләшү
Күзаллау
Зачин

Төп өлеш:
Тезис
Өч дәлил

Алу:
Резюме
Сылтама
Нәтижә

**Сүзләр
Исәп
Акцентлар**

**Көзге
Диктофон
Камера**

ИНАНДЫРУЧЫ ЧЫГЫШНЫҢ СТРУКТУРАСЫ

20% КЕРЕШ (жанлы)

исәнләшү, күзаллау, зачин

60% ТӨП ӨЛЕШ (ышандырырлык)

тезисләр + дәлилләр

20% АХЫР(ачык)

резюмелар / хәрәкәткә чакыру / теләк

ТӨП ӨЛӨШ

ТЕЗИС (1) + ДЭЛИЛЛЭР (3-5)

ТӨП ӨЛӨШ

ТЕЗИС

- дэлил
- дэлил
- дэлил

ТЕЗИС

- дэлил
- дэлил
- дэлил

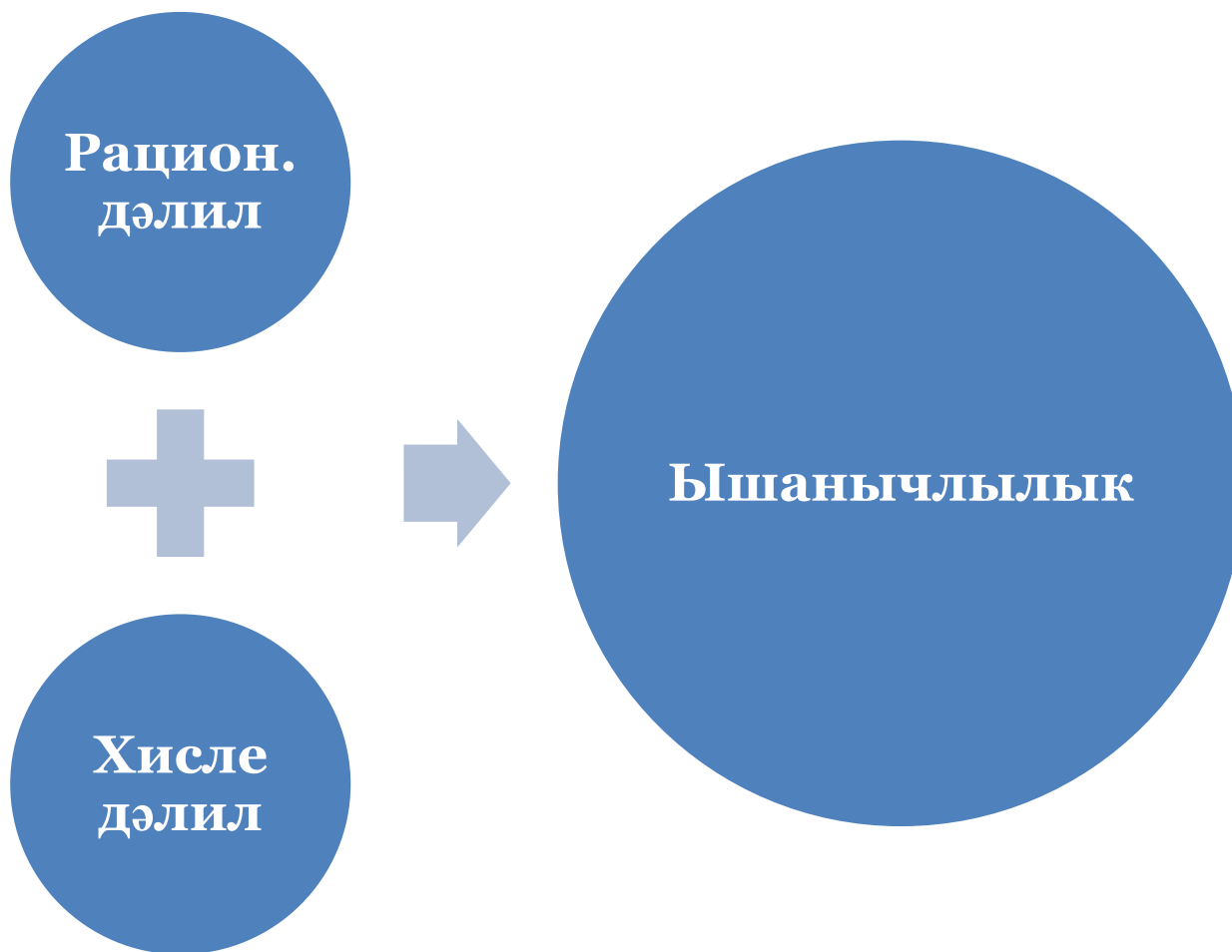
ТЕЗИС

- дэлил
- дэлил
- дэлил

Дэлил төрлэре

- **Рациональ**
(мантыйкка йогынты)
- **Хисле**
(хис-тойгыларга тээсире)

Ышанычлылык сере

Тезис би­рү ысуллары (сөйләмне оештыру формалары)

Дедукция	Индукция
ТЕЗИС	Дәлил 1
Дәлил 1	Дәлил 2
Дәлил 2	Дәлил 3
Дәлил 3	ТЕЗИС

Алу

Истә калырлык булырга тиеш!

Алу

- Йомгак
- Кызыксындыру (баш юллама / чакыру)
- Игътибар өчен рәхмәт

Алу

Алуларның төрлэре:

- Гомуми нәтижә / Резюмелар
- Чакыру / тыңлаучыларга мөрәжәгать
- Теләк
- Цитата / канатлы гыйбарә
- Мәзәк
- Комплимент / аудиториягә рәхмәт

Репетиция

Көзгегә карап

Диктофонга язу

Камерага төшерү

Репетиция ни өчен кирәк?

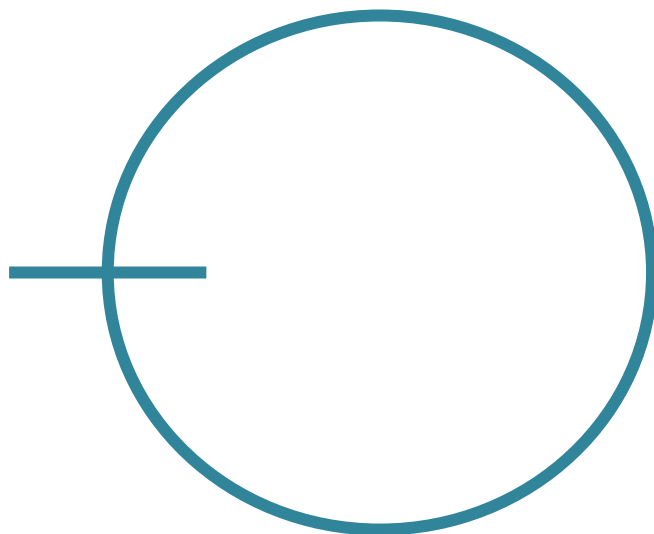
- Ышаныч
- Күнекмәләр яхшырту
- Образга керү
- Регламент

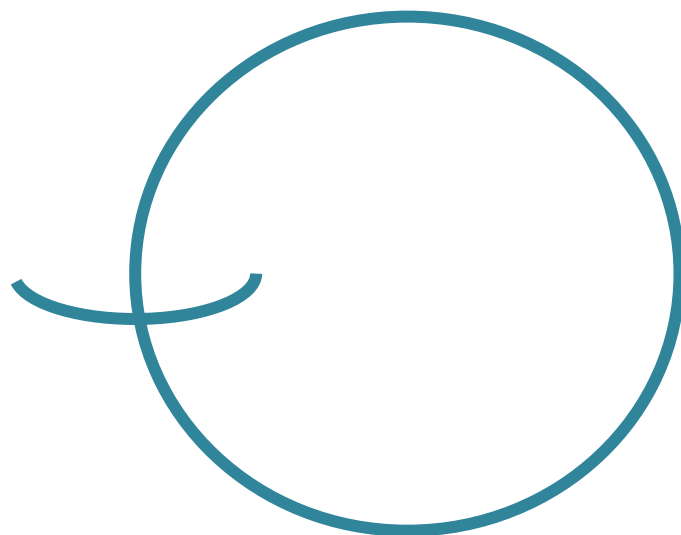
Ораторларның өч категориясе бар: берсен
тыңларга була, башкаларны тыңлау
мөмкин түгел, өченчәсен тыңламаска
ярамый!

**Тыңламаска мөмкин булмаган
оратор булыгыз!**

Гәжәпләнерлек булсын

Гәжәпләнерлек булсын

Гәжәпләнерлек булсын

Гәжәпләнерлек
булсын

Гәжәпләнерлек булсын

